

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ

Ντελίριο και COVID-19: Ανάγκη για μεγαλύτερη επαγρύπνηση

Θ. Κυζιρίδης

Ψυχίατρος-Επιμελητής Β' ΕΣΥ, Γ' Ψυχιατρική Κλινική ΑΠΘ, ΠΓΝΘ ΑΧΕΠΑ

Θ. Κυζιρίδης. Γράμμα προς τη σύνταξη: «Ντελίριο και COVID-19: Ανάγκη για μεγαλύτερη επαγρύπνηση». *Επιστημονικά Χρονικά* 2021; 26(4): 758-759

Το ντελίριο είναι συχνή διαταραχή στους ηλικιωμένους ασθενείς των γενικών νοσοκομείων. Παρά τις αρνητικές επιπτώσεις του (αύξηση θνητότητας, διάρκειας και κόστους νοσηλείας, επιδείνωση των γνωστικών λειτουργιών) είναι υποδιαγνωσμένο και πολλές φορές δεν αντιμετωπίζεται επαρκώς. Οξείες λοιμώξεις, όπως πνευμονία, μπορεί να αποτελούν εκλυτικούς παράγοντες για την εκδήλωσή του σε αυτή την ηλικιακή ομάδα [1]. Το ντελίριο φαίνεται ότι είναι ένα σημαντικό επακόλουθο της λοίμωξης από τον ιό SARS-CoV-2. Αυτό δεν προκαλεί έκπληξη δεδομένης της βαρύτητας της νόσου και του γεγονότος ότι όσοι παρουσιάζουν επιπλοκές της νόσου είναι ηλικιωμένοι με υποκείμενα σωματικά νοσήματα που τους καθιστούν ευάλωτους [2].

Οι αρχικές περιγραφές των εκδηλώσεων από τη λοίμωξη COVID-19 είχαν επικεντρωθεί σε συμπτώματα του αναπνευστικού και, περιστασιακά, του γαστρεντερικού συστήματος. Με αυξανόμενη συχνότητα όμως αναγνωρίζονται και άτυπα συμπτώματα της νόσου, όπως τα νευροψυχιατρικά συμπτώματα τα οποία εκτιμάται ότι εκδηλώνουν πάνω από το 1/3

των ασθενών [2]. Μελέτες μάλιστα δείχνουν ότι 20-30% των ασθενών με COVID-19 θα παρουσιαστούν με ντελίριο ή θα το εκδηλώσουν κατά τη διάρκεια της νοσηλείας τους. Αυτά τα ποσοστά μπορεί να φθάσουν το 60-70% σε περιπτώσεις σοβαρής νόσου σε όλες τις ηλικίες [1].

Οι ακριβείς μηχανισμοί αυτής της σχέσης είναι μάλλον πολυπαραγοντικοί και μη πλήρως αποσαφηνισμένοι. Μπορεί να είναι άμεσοι (προσβολή νευρικού συστήματος, αγγειακή εγκεφαλική συμμετοχή) ή έμμεσοι (υποξία, υψηλός πυρετός, καταγιγίδα κυτταροκινών, μεταβολικές διαταραχές ή φάρμακα) [1]. Τουλάχιστον επτά παράγοντες αυξάνουν τον κίνδυνο εκδήλωσης ντελیریου σε ασθενείς με COVID-19: άμεση διείσδυση του ιού στο κεντρικό νευρικό σύστημα (ΚΝΣ), επαγωγή φλεγμονωδών διεργασιών στο ΚΝΣ, δευτεροπαθής επίδραση της ανεπάρκειας άλλων οργανικών συστημάτων, επίδραση φαρμακευτικών στρατηγικών καταστολής, παρατεταμένη διάρκεια μηχανικού αερισμού, ακινητοποίηση και περιβαλλοντικοί παράγοντες, όπως η απουσία συγγενών κατά τη νοσηλεία [3].

Ένα ερώτημα που τίθεται είναι αν ορισμένα χαρακτηριστικά του ντελίριου καθώς και η ικανότητα του ιού να διεισδύει στο ΚΝΣ δικαιολογούν την ύπαρξη δευτεροπαθούς ντελίριου λόγω της λοίμωξης [2]. Πάντως, το ντελίριο θα πρέπει να αναγνωρίζεται ως δυνητικό χαρακτηριστικό της νόσου COVID-19 και μπορεί να είναι μάλιστα το μοναδικό σύμπτωμά της [2].

Παρά τη σημασία του, το ντελίριο είναι ένα σημαντικό συστατικό στοιχείο που απουσιάζει από την εκτίμηση και διαχείριση των ασθενών με COVID-19 [1] αν και εκτιμάται ότι η πορεία πολλών ασθενών με τη νόσο θα επιπλακεί από ντελίριο [4]. Αυτό οφείλεται σε κάποιο βαθμό στη σημαντική χρήση ανθρώπινων πόρων και υπηρεσιών

υγείας για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Θα πρέπει μάλιστα να ληφθεί υπόψη ότι η αντιμετώπιση του ντελίριου σε αυτούς τους ασθενείς είναι δύσκολη επειδή μη φαρμακολογικές στρατηγικές αντιμετώπισης είναι πρακτικά αδύνατο να εφαρμοστούν λόγω των μέτρων για αποφυγή διασποράς του ιού [4].

Η πρόληψη του ντελίριου γίνεται έτσι πιο σημαντική και περισσότερες προσπάθειες θα πρέπει να γίνουν προς την κατεύθυνση της αυξημένης κλινικής υποψίας ότι η ύπαρξή του μπορεί να είναι σύμπτωμα υποκείμενης λοίμωξης από τον SARS-CoV-2, της έγκαιρης αναγνώρισης και της επαρκούς αντιμετώπισής του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. O'Hanlon S, Inouye SK. Delirium: a missing piece in the COVID-19 pandemic puzzle. *Age Ageing*. 2020;49(4):497-498
2. Beach SR, Praschan NC, Hogan C, Dotson S, Merideth F, Kontos N, et al. Delirium in COVID-19: A case series and exploration of potential mechanisms for central nervous system involvement. *Gen Hosp Psychiatry*. 2020;65:47-53
3. Kotfis K, Williams Roberson S, Wilson JE, Dabrowski W, Pun BT, Wesley Ely E. COVID-19: ICU delirium management during SARS-CoV-2 pandemic. *Crit Care*. 2020;24:176
4. Meagher D, Adamis D, Timmons S, O'Regan NA, O'Keeffe S, Kennelly S, et al. Developing a guidance resource for managing delirium in patients with COVID-19. *Ir J Psychol Med*. 2021;38(3):208-213

Th. Kyziridis. Letter to the editor: "Delirium and COVID-19: The need for greater awareness". *Scientific Chronicles* 2021; 26(4): 758-759
